

י"ד אדר תשפ"ו
30 מרץ 2026

יחידת שיח לימי "שאגת הארי": לדמיין היום את היום שאחרי המלחמה

מוקדש לנשות ולאנשי כוחות הביטחון ולזכרם של הנרצחים בהתקפות האיראניות

"איזהו גיבור? לא הבורח מן הגורל, אלא הכובש אותו, לא המבקש להערים על גורלו, אלא המאמץ את רוחו וידו לכבוש אותו. יש רגעים בהם נצרכת אומה [...] בהם יחושל אדם. בהם היסטוריה מתחוללת. "היום הזה נהיית לעם" (דברים כ"ז, ט). אין רגעים אלה באים בהמון חוגג ובתהלוכות נצחון. קשים ומרים הם. והמתהווים להם - אינם יודעים מה מעותד (=מצפה) להם [...] אין חיי אדם ראויים לשמש, אלא אם כן האדם החי אותם נותן אותם אל לבו, מבקש לדעת אותם, להשיג את שחרם (=משמעותם), ואוצר את תמצית חווייתו באוצר זכרונו".

(ברל כצנלסון, מתוך: עדות לדור)

מחנכים/ות ומנהלים/ות,

ימי מבצע "שאגת הארי" הם "ימים בהם היסטוריה מתחוללת". עדיין איננו יודעים מה ילד יום ומה יהיו תוצאותיו הסופיות של המבצע. עם זאת, ברור שפעולות צה"ל והכוחות האמריקאים באיראן עשויות לשנות מן היסוד את המציאות המדינית והביטחונית באזור כולו. צמצום איום הטילים על מדינת ישראל, חיסולו של עלי ח'אמנאי ורבי מרצחים נוספים בצמרת האיראנית, פגיעה בתכנית הגרעין האיראנית – על כל אלו עלינו כישראלים לברך. האפשרות שמשטר דכאני ורצחני קרב לסוף דרכו, משמחת כל מי שאהבת האנושות בליבו. עם זאת, התקופה מעוררת באופן מובן רגשות רבים ומעורבים, ומעלה שאלות גדולות. לצד שמחה, תקווה וגאווה; אנו ותלמידינו חשים גם כאב של אבדן, פחד וחוסר וודאות. לצד האמונה שאנו נלחמים בשם הטוב והצודק; נוכח גם משבר האמון בין חלקי החברה הישראלית ובין חלק מאזרחי המדינה להנהגתה.

כאנשי חינוך נרצה לתת מקום לכל קשת הרגשות, ולאפשר מרחב לביטוי השאלות הערכיות והזהותיות שמעלה המציאות. נבקש לאפשר לתלמידים ולעצמנו לפענח את משמעות הימים האלו ולאצור אותם בזכרון, כאבני בניין של זהות ושל אופי. זאת, לצד עיבוד רגשי והזדמנות לאוורר את חוויות הימים האחרונים.

מבצע שאגת הארי נפתח בתאריך הסמלי של נפילת תל-חי – י"א באדר. על מאורעות תל-חי כתב ההוגה והמנהיג הציוני נחמן סירקין ש"רק בשם החיים הולכים בני העבודה (חלוצי הציונות) למות... (ו)כשרה היא זעקת המלחמה רק כשמתגלגלת היא בשירת החיים" (הגנת החיים, 1920). ביחידה הקרובה נברר מהי "שירת החיים" שאנו מקווים שזעקת המלחמה הנוכחית תתגלגל בה. דווקא בעיצומה של המלחמה, נבקש לשאול מה אנחנו מאחלים למדינת ישראל ולחברה הישראלית ליום שאחרי המלחמה.

היחידה שלפניכם בנויה לשני מפגשים שניתן להעביר כרצף אחד או בהזדמנויות שונות. אנו ממליצים לקיים שיח על תכני היחידה בצוותי המחנכים, לפני או במקביל להעברת היחידה בכיתות.

היחידה נבנתה בראש ובראשונה עבור בתי הספר הממלכתיים ברשת, אבל יכולה לעבור היטב גם בחמ"ד בהתאמות קלות. לשכבות התיכון נמליץ לעבור את היחידה כולה, בשני מפגשים. לחטיבת הביניים יתאימו חלק 3 (עבודה עם השירים) ו-5 (כתיבת איחולים לעצמי, למדינה ולחברה ליום שאחרי המבצע).

בכל דילמה שעולה, נשמח לסייע וללוות.

יואב רימר, ראש תחום זהות וערכים בחנוך הממלכתי, אמית
צוות חברה וחיבורים

מפגש ראשון: יישור קו, מידע, והצפה של תחושות ושאלות מהתקופה

1. פתיחה:

הצעה לדברי פתיחה למתנד/ת: נהוג לחשוב שכל דור מוגדר על ידי אירוע משמעותי מהשנים המעצבות שלו. במדינת ישראל, לצערנו, האירועים האלו הם פעמים רבות מלחמות. דור תש"ח של ימי הקמת המדינה; דור הלוחמים של מלחמת ששת הימים; "הילדים של חורף 73"; דור הסכמי אוסלו ורצח רבין; ההתנתקות ועוד. הדור הנוכחי, "זכה" לרצף אירועים שאמור היה להספיק לפחות למאה שנים. הקורונה; התכנית לרפורמה/מהפכה משפטית והמחאה סביבה; ה-7 לאוקטובר, מלחמת חרבות ברזל ומבצע "עם כלביא", ועכשיו – "שאגת הארי". גם על רקע האירועים הדרמטיים של השנים האחרונות, רבים טוענים שאנחנו מצויים בימים היסטוריים (ואף "תנ"כיים"). הרמטכ"ל, רא"ל אייל זמיר אמר ששאגת הארי היא "מערכה שתבטיח את קיומנו ועתידנו כאן, בארץ אבותינו לנצח הדורות". תקופה כזו מאפשרת לנו ומחייבת אותנו להתבונן בעצמנו. לשאול שאלות גדולות על מי אנחנו, ומה אנחנו מבקשים מהחיים יחד בארץ הזו. ננסה לפתוח שאלות כאלו ביחידה הקרובה – שבסופה נשאל: **מה אנחנו מאחלים לעצמנו, למדינה ולחברה בימים שאחרי המלחמה/ מבצע?**

2. מידע ועמדה:

לפני תחילת השיחה, נכון לוודא "יישור קו" מינימלי של המשתתפים בנוגע לעובדות. יש להכין חלק זה בהתאם למצב של הקבוצה/כיתה. חשוב בשלב זה להקפיד להפריד בין עובדות ודעות או פרשנויות. המידע ה"בסיסי" אמור לשרת אותנו בבנייה של עמדה מורכבת ומנומקת. אנו ממליצים למי שמוביל את היחידה לעבור של שני המקורות הבאים בעצמו, ולהשתמש בהם להכנת סקירה קצרה:

א. חוברת "מלחמת ישראל-איראן מחמש זוויות" שהוציאה "המועצה לחינוך ממלכתי עברי". החוברת הופקה בתקופת "עם כלביא", אבל לבד מההתייחסות לשאלת החטופים (שכבר אינה רלוונטית לשמחתנו) היא מביאה מידע וניתוחים אקטואליים. החוברת סוקרת את ההיסטוריה והפוליטיקה של איראן ושל יחסיה לישראל.

ב. ערך הויקיפדיה של מבצע "שאגת הארי". כיוון שהנושא אקטואלי הערך מתעדכן באופן תדיר ומציע מידע מסודר ונגיש לצד הקשר רחב.

3. רגש ועמדה:

בחלק זה ניתן מקום לתחושות ולרגשות, ונשתמש בהם, לצד העובדות, לגיבוש עמדה אישית וקבוצתית. נתבסס על רשימת שירים הכוללת לצד שירי מלחמות "קלאסיים" גם מוזיקה עדכנית, כזו שלא בהכרח עוסקת במלחמה באופן ישיר ומעט שירים לועזיים מוכרים. ניתן כמובן להוסיף בהתאם לטעמכם ולהיכרותכם עם הקבוצה/כיתה.

שתי חלופות: (א) הציגו בפני הקבוצה את רשימת השירים, ובחרו מכל משתתף (או זוג משתתפים) לבחור שיר מהרשימה או שיר אחר שמתקשר בעיניהם לתקופה; או (ב) חלקו מראש את הקבוצה/ הכיתה לחבורות קטנות (2-4 בחבורה), ותנו לכל חבורה את אחד השירים.

הנחיה לקבוצות:

- כל משתתף/ חבורה רושם מה הרגשות שעולים בשיר, והאם וכיצד הם קשורים למצב, והאם הוא מזדהה עמם.
- משתתפים את הקבוצה/ כיתה (אפשר לרשום על לוח/ בצ'אט דברים מרכזיים שעולים).

דיון במליאה:

- עם אילו שירים הזדהיתם? ועם מה בהם הזדהיתם?
- מה הרגשתם בימים האחרונים?
- אילו תחושות פגשתם בסביבתכם?
- מה למדתם במהלך ימי "שאגת הארי"?
- אילו שאלות עולות לכם מהתקופה האחרונה?

איסוף חלק זה: מטבע הדברים עולות תחושות מגוונות. נבקש "להחזיק" בתחושות האלו לקראת המשך השיחה, בה נדבר על העתיד ועל התקוות שלנו לתקופה שאחרי המלחמה.

מפגש שני: בשם מה יוצאים למלחמה ומה נאחל לעצמנו ולמדינה ליום שאחרי

4. מלחמה – לשם מה?

- אירוע דרמטי כמו מבצע "שאגת הארי" מזמן שאלות ערכיות וזהותיות משמעותיות. שאלות אלו משתנות בין אדם לאדם, ובין קבוצה לקבוצה. עם זאת, שאלות ערכיות וזהותיות גדולות תמיד נוגעות בסוג החיים שאנו מבקשים, ובעתיד שאנו מדמיינים לעצמנו. **אנחנו נלחמים כדי להגן "על החיים עצמם", אבל המשמעות האמיתית של הקרבן והסיכון שבמלחמה נובעת ממשמעות החיים שאנחנו מבקשים לחיות.** נביא שני קטעים שמגיעים ממרחבים תרבותיים שונים מאוד. כל קטע בדרכו מכוון לחשיבה על ה"לשם מה" של הלחימה וההגנה.
- האחד, קטע מתוך דברים של ההוגה והמנהיג הציוני נחמן סירקין. הדברים נכתבו בעקבות נפילת תל חי ומגניה, בהם יוסף טרומפלדור. באופן סמלי, מבצע שאגת הארי החל בתאריך העברי של נפילת תל חי, י"א באדר (1 במרץ 1920).
 - השני, חלק מתוך "תפילה לשלום המדינה", תפילה הנאמרת בשבתות ובחגים בבתי הכנסת בישראל ובתפוצות, שמתפללים נמנים עם החוגים הדתיים לאומיים האורתודוקסים וכן בקהילות התנועה הרפורמית ועוד. בתפילה מובעת תקווה להצלחת המדינה, מנהיגיה ומגניה וכן תקווה לחיים של שלום ושל שמחה.
- (ניתן לקרוא יחד את שני הקטעים, או לחלק אותם בין קבוצות העבודה מהחלק הקודם).

"רק בשם החיים הולכים בני העבודה (=חלוצי הציונות) למות [...] שכלול החיים, התרוממות המציאות, טהרת העתיד, קדושת ההיסטוריה, רק הם מחייבים את המוות [...] וכשרה היא זעקת המלחמה רק כשמתגלגלת היא בשירת החיים [...] כשם שבני העבודה מזעיקים את העם לשם הגנה כלפי חוץ, כן צריכים הם להגן על העם והארץ נגד אי ההבנה, הטמטום, השנאה והאדישות מבפנים [...] כי רק אם יש טעם בחיים יש גם טעם במוות".

(נחמן סירקין, בעקבות נפילת תל חי, הגנת החיים, 1920).

דיון:

- למה מתכוון סירקין כשהוא קובע שסיכון המוות כדאי רק "בשם החיים"?
- מתי "שווה" בעיניו להסתכן במלחמה?
- מה המשמעות של "לגלגל" את זעקת המלחמה בשירת החיים?
- מה המלחמה "הפנימית" שסירקין מזהה? מפני אלו תופעות נכון להתגונן, ואיך זה קשור להצדקת הלחימה?

"אבינו שבשמים, צור ישראל וגואלו, ברוך את מדינת ישראל, ראשית צמיחת גאולתנו. הגן עליה באברת חסדך, ופרש עליה ספת שלומך, ושלח אורך ואמתך לראשיה, שריה ויועציה, ותקנם בעצה טובה מלפניך. תזק את ידי מגני ארץ קדשנו, והנחילם אליהנו ישועה ועטרת נצחון תעטרם, ונתת שלום בארץ ושמחת עולם ליושביה".

(מתוך תפילה לשלום המדינה)

דיון:

- מה מבקשים המתפללים את התפילה לשלום המדינה? מה משמעות "פרוש עליה סוכת שלומך"? (נכון להתייחס כאן הן לשלום חיצוני, והן לשלום פנימי).
- מה הבקשה הסופית שמופיעה בקטע? למה היא מגיעה בצמוד לבקשה על ניצחון?
- מלחמה היא עניין קשה ומצער. באילו אופנים היא עשויה להביא שלום ושמחה ליושבי הארץ?

איסוף חלק זה: מלחמה היא כמעט תמיד גם כואבת, מפחידה ומבלבלת. היא עשויה להיות גם מרגשת ולהביא לידי ביטוי אומץ, נאמנות ואחוה. זה היה נכון לאורך השנתיים וחצי האחרונות, וזה נכון גם במבצע הנוכחי, למרות שהוא מתרחש ברובו רחוק מכאן, ומספר הנפגעים נמוך באופן יחסי. הקטעים ממחישים לנו שמלחמה אמורה לשרת עתיד כלשהו, כזה של "שכלול החיים" וחגיגתם, של שלום ושמחה. בחלק הבא נשאל את עצמנו איזה עתיד אנחנו מאחלים לעצמנו, למדינת ישראל ולחברה הישראלית לאחר השנים הקשות שעברנו ובעקבות המבצע.

5. "שירת החיים" – עם הפנים קדימה.

א. בחלק זה נרצה שכל משתתף יכתוב "שירת חיים" קצרה (היא לא חייבת באמת להיות בצורת שיר). השירה צריכה לבטא את מה שמאחלים למדינת ישראל ולחברה הישראלית, למציאות שאחרי מבצע שאגת הארי, וכמובן את מה שמאחל כל אחד לעצמו. אפשר להציע לתלמידים לכתוב את זה בצורת שיר או מכתב, או אפילו בנקודות. ניתן גם להזמין אותם להסתייע בבנה מלאכותית ולהפוך נקודות שיכתבו לשיר בחרוזים. אפשר לחלק/ לשלוח לתלמידים את הדף שנמצא ב"נספחים" בהמשך קובץ זה לסיוע בכתיבה.

נקודות שאפשר להזמין את המשתתפים להתייחס אליהן:

- מה הדברים שאפשר לקוות שישתפרו במדינה בעקבות המבצע?
- אילו איחולים את/ה מאחלת/ לעצמך לתקופה שאחרי הימים הקשים האלו?
- האם ואיך את/ה מדמיין תקופה ארוכה של "שקט" במדינה? מה מותר לקוות שיצליח לקרות, ושלא קרה בצור מיטבית ברצף האירועים שחווינו?
- האם את/ה מכירה/ משהו שהתקופה הזו היתה מאתגרת במיוחד עבורו? (מילואים ארוכים, אבדן חס וחלילה, חרדה), מה את/ה מאחלת להם?

ב. נבקש לשתף בקטעים שיצרו, אפשר לשאול בעדינות שאלות סביב הדברים שעולים, וכמובן "לאסוף" את מה שעולה.

6. איסוף וסיכום היחידה

נקודות אפשריות לסיכום:

- חשוב שאתה המנחה תשתף את התלמידים באיחולים שלך למדינה ולחברה, ובתקוות האישיות שלך לתקופה הזו.
- אפשר להדגיש, כדברי ברל כצנלסון ש" אינן חיי אדם ראויים לשמם, אלא אם כן האדם החי אותם נותן אותם אל ליבו". כלומר – שעל מנת לחיות חיים מלאים עלינו לשים לב לחוויות שלנו, ולבחור להעניק להן משמעות. זה נכון במיוחד בחוויות גדולות כמו מבצע היסטורי שכזה.
- עם הפגיעה המשמעותית באיראן, שהיוותה (עם שלוחותיה) את האיום הביטחוני-קיומי החמור ביותר על מדינת ישראל, ברור שחוסר הלכידות הפנימי הוא האיום מספר אחת. על כל אחד ואחת מאיתנו לחשוב כיצד, ולהתגייס לצמצום הניכור ולהגברת האמון בין חלקי החברה. (אם יש עוד אוויר, אפשר ממש לחשוב על דרכים בהן הכיתה יכולה לפעול כדי להגביר את האמון והחיבורים בחברה).
- לאה גולדברג כתבה "ופשוטים הדברים יחיים, ומתוך פם לנגע, / ומתוך, ומתוך לאהב". ונוסיף – ומותר לקוות. עברנו תקופה לא פשוטה. מותר לקוות שלפנינו ימים טובים יותר (אם המצב מתאים למעט הומור, אפשר לסיים בשיר ["הוליווד" של גיימבו גיי ולהקת ספא](#)).
- אפשר לסיים בהקראה והתייחסות לטקסט של ברל כצנלסון מ"עדות לדור".

נספחים ועזרים

רשימת שירים

מס"ד	שם השיר	אמן/יוצר	קישור ליוטיוב
1	מכתב קטן	דני רובס	https://www.youtube.com/watch?v=uLPzIEB1RYc
2	חורף 73	להקת חיל החינוך	https://www.youtube.com/watch?v=gp9sO89a32I
3	היה לי חבר היה לי אח	נתנאל לורק	https://www.youtube.com/watch?v=vTx8kOFoSW8
4	פרופיל 97	פאר טסי	https://www.youtube.com/watch?v=MQzPH0UjUwM
5	אנחנו לא צריכים	שלמה ארצי	https://www.youtube.com/watch?v=HSR40XoN12w
6	מיליון כוכבים	עמית פרקש	https://www.youtube.com/watch?v=40bADqtIr-M
7	כאב של לוחמים	עידן עמדי	https://www.youtube.com/watch?v=v_OAt6uT6pQ
8	תחזיר אותם הביתה	עידן עמדי	https://www.youtube.com/watch?v=F38R_3T56r0
9	לצאת מדיכאון	יגל אושרי	https://www.youtube.com/watch?v=f-S8kI8LdVs
10	שיר הרעות	להקת הנח"ל	https://www.youtube.com/watch?v=XSRBg7OUDig
11	פרי גנך	אביבה אבידן / אלי לוזון	https://www.youtube.com/watch?v=Faa2wRJ_Rh4
12	מחר	נעמי שמר	https://www.youtube.com/watch?v=5Hz8UIWRADU
13	מולדת	חנן בן ארי	https://www.youtube.com/watch?v=MZHU0MfZAMw
14	לבחור נכון	אמיר דדון	https://www.youtube.com/watch?v=yjJcnqZqciU
15	ילדה קטנה כותבת מכתב	אמיר דדון	https://www.youtube.com/watch?v=Zh85CshP_M4
16	Imagine	John Lennon	https://www.youtube.com/watch?v=VOgFzFRVaww
17	Zombie	The Cranberries	https://www.youtube.com/watch?v=6Ejga4kJUts
18	Brothers in Arms	Dire Straits	https://www.youtube.com/watch?v=jhdFe3evXpk
19	Wind of Change	Scorpions	https://www.youtube.com/watch?v=XjFsZj1aHow
20	Fix You	Coldplay	https://www.youtube.com/watch?v=k4V3Mo61fJM

“רק בשם החיים הולכים בני העבודה (=חלוצי הציונות) למות [...] שכלול החיים, התרוממות המציאות, טהרת העתיד, קדושת ההיסטוריה, רק הם מחייבים את המוות [...] וכשרה היא זעקת המלחמה רק כשמתגלגלת היא בשירת החיים [...] כשם שבני העבודה מזעיקים את העם לשם הגנה כלפי חוץ, כן צריכים הם להגן על העם והארץ נגד אי ההבנה, הטמטום, השנאה והאדישות מבפנים [...] כי רק אם יש טעם בחיים יש גם טעם במוות”.

(נחמן סירקין, בעקבות נפילת תל חי, הגנת החיים, 1920).

“אבינו שבשמים, צור ישראל וגואלו, בָּרַךְ אֶת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל, רֵאשִׁית צְמִיחַת גְּאֻלָּתָנוּ. הִגֵּן עָלֶיךָ בְּאַבְרַת חֶסֶדְךָ, וּפָרַשׁ עָלֶיךָ סֶפֶת שְׁלוֹמְךָ, וּשְׁלַח אֹרֶךְ וְאַמְתָּךְ לְרֵאשִׁיָּהּ, שְׁרִיָּה וְיִוְעֲצִיָּהּ, וְתִקְנֶם בְּעֵצָה טוֹבָה מְלִפְנֵיךָ. חֲזַק אֶת יְדֵי מְגַנֵּי אֶרֶץ קְדֻשָּׁנוּ, וְהִנְחִילֵם אֱלֹהֵינוּ יְשׁוּעָה וְעֲטָרַת נְצִחֹן תְּעַטְרֵם, וְנִתַּף שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ וְשִׂמְחַת עוֹלָם לְיִשְׂרָאֵל”.

(מתוך תפילה לשלום המדינה)

איחולים ליום שאחרי "שאגת הארי"

ביום שאחרי "שאגת הארי", אני מאחל/ת למדינה שלי ש...

ביום שאחרי "שאגת הארי" אני מקווה שהחברה הישראלית תלמד...

ביום שאחרי "שאגת הארי" אני באופן אישי רוצה...

ל _____, שהיה לו/לה קשה במיוחד לאחרונה, אני מאחל ש...

*בנוסף מיוחד אם תצליחו לנסח את הדברים בצורת שיר/ בחרוזים.

**הבנוסף תקף גם אם תתנו לבינה מלאכותית להפוך את מה שכתבתם בעצמכם לחרוזים...

“איזהו גיבור? לא הבורח מן הגורל, אלא הכובש אותו, לא המבקש להערים על גורלו, אלא המאמץ את רוחו וידו לכבוש אותו. יש רגעים בהם נצרפת אומה [...] בהם יחושל אדם. בהם היסטוריה מתחוללת. “היום הזה נהיית לעם” (דברים כ"ז, ט'). אין רגעים אלה באים בהמוך חוגג ובתהלוכות נצחון. קשים ומרים הם. והמתהווים להם - אינם יודעים מה מעותד (=מצפה) להם [...] אין חיי אדם ראויים לשמם, אלא אם כן האדם החי אותם נותן אותם אל לבו, מבקש לדעת אותם, להשיג את שחרם (=משמעותם), ואוצר את תמצית חוויתו באוצר זכרונו”.

(ברל כצנלסון, מתוך: עדות לדור)